

Protestni skup u Lipljanu

SVAKI DESETI SRBIN NA METI

Kosovska Mitrovica, 24. februara

U crkvenom dvoristu, u delu Lipljana u kome zive Srbi, danas je oko hiljadu Srba odrzalo protestni skup povodom preksinocnjeg muckog ubistva Ljubice Kovacevic, koja je od sada nepoznatih albanskih terorista smrtno pogodjena. Kako se danas na protestu culo, a to su izneli govornici Dragan Mikaric, direktor Osnovne skole "Braca Aksic", i Slavko Janicijevic, predstavnik Srba iz Lipljana, od dolaska vojne i civilne misije na Kosmet u protekle dve i po godine samo u lipljanskoj opštini ubijeno je 39 Srba. Pokojna Ljubica je deveta zrtva teroristickih napada u samom Lipljanu.

Receno je takodje da je za dve i po godine 680 kuca zapaljeno, a u samom gradu je izgorelo 35 srpskih kuca, dok su u samom Lipljanu bila 122 bombaska napada. Fizicki je napadnuto 250 Srba tako da, s obzirom da u gradu zivi oko 2000 Srba, ispada, receno je danas, da je svaki deseti Srbin bio na meti albanskih ekstremista.

Iako se danas ocekivao dolazak Nebojse Covica, predsednika Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju, kome su Srbi iz

ovog kraja juce uputili poziv, danas su se predstavnici Srba iz ovog kraja ponovo obratili njemu pismeno, trazeci da "nesto preduzme i inicira razgovore sa predstavnicima medjunarodne zajednice kako bi im predocio tragicnu situaciju i zivot Srba ne samo u ovom delu Kosmeta vec i na celoj teritoriji Kosova i Metohije. Upuceno je i pismo Kofiju Ananu, generalnom sekretaru UN, u kome se trazi "da striktno postuje rezoluciju 1244 Saveta bezbednosti".

Danas su u Lipljanu, u delu u kome zive Srbi, primecene jace snage Kfora, UN policije ali i specijalnih odreda UN policije kao i kosovske policijske sluzbe. Protest je protekao mirno, a oko hiljadu gradjana uputilo se prema lokalnom groblju, gde je u 14 casova sahranjena Ljubica Kovacevic. Inace, telo Ljubice Kovacevic doneto je sinoc iz pristinske bolnice nesto posle 16 casova, ali se jos uvek ne znaju detalji obdukcionog nalaza.

B. Radomirovic

Slika: Do danas nerasvetljen zlocin u Starom Gackom kod Lipljana od 23. juna 1999.

Sinoc u Lipljanu

IZ ZASEDE UBIJENA LJUBICA KOVACEVIC

Lipljan, 23. februara

Sinoc nesto posle 18 sati, u Ulici Emina Durakua, gde uglavnom zive Srbi, nedaleko od svoje kuće ubijena je Ljubica Kovacevic (58), dok je njen muz Tomislav srecom ostao nepovredjen. Na njh je, dok su se vracali iz posete, pucano iz zasede. Vatru su otvorili Albanci sakriveni iza kontejnera koji se nalazio u blizini mesta zlocina.

Albanci koje u ovom gradu nista ne deli od Srba ceo dan su juce senlucili, proslavljajuci Kurban-bajram.

Policija UN sinoc je telo ubijene Ljubice Kovacevic prenela u pristinsku bolnicu radi obdukcije.

Nekoliko stotina Srba okupilo se sinoc u centru Lipljana i protestovalo, ali je danas situacija mirna.

Od dolaska vojne i civilne misije UN na Kosmet u lipljanskom kraju u centralnom Kosmetu dogodilo se vise od sto teroristickih akata, ali do sada medjunarodni predstavnici nisu otkrili nijednog pocinioca i izveli pred lice pravde.

Valja podsetiti da nisu otkriveni ni pocinioci masakra u Starom Gradskom koji se dogodio avgusta 1999. godine, kada su albanski teroristi poubijali zeteoce na njivi, a njihova tela tek sutradan pronasli vojnici Kfora unakazene u pšenici. Istrazni organi su tada ubrzo uhapsili nekoliko Albanaca za koje se pretpostavljalo da su akteri zlocina, ali istrasni sudija Albanac u Okruznom sudu u Pristini ubrzo je obustavio postupak sa obrazlozenjem da nema dovoljno dokaza za zadrzavanje privedenih u pritvoru. Tako se nastavila uobicajena praksa da posle zlocina nad Srbima pocinioci ostanu neotkriveni i nekaznjeni.

Pre dve godine Albanac je pred kucom "pokosio" 11-godisnjeg srpskog decaka automobilom, a dvojica Albanaca su "golfom" naletela na cetvoro decaka i devojcica i tesko ih povredila, ali su na

srecu decu spasili lekari kosovskomitrovicke bolnice.

U lipjanskoj opštini do dolaska KFORa u selima Staro Gradsko, Livadje, Donja i Gornja Gusterica, Lepina... zivelo je blizu 16.000 Srba, a sada ih ima jedva polovina. Ovaj kraj napustili su i Hrvati kojih je samo u Janjevu bilo blizu 3.500.

B. Radomirovic

UNMIK POTVRDIO UBISTVO

Pristina, 23. februara (Tanjug)

Predstavnik za štampu civilne misije Ujedinjenih nacija na Kosovu Andrea Andjeli potvrdio je danas u Pristini da je sinoc u Lipljanu ubijena Ljubica Kovacevic iz automatskog oruzja.

On je precizirao da su za sada nepoznati napadaci iz automatskog oruzja pucali na bracni par Kovacevic, dok se setao ulicom, i tom prilikom ubili Ljubicu, dok je njen suprug ostao nepovredjen. "Pun sarzer je ispaljen iz automatskog oruzja na bracni par", kazao je Andjeli i dodao da je Ljubica Kovacevic vise puta pogodjena, posle cega je preminula u pristinskoj bolnici.

Kako prenosi agencija Asosijeted pres, policija je u blizini mesta napada pronasla pusku "AK-47".

Za sada niko nije uhapšen, a policija nije komentarisala sta bi mogao da bude motiv ovog ubistva, navodi americka agencija.

COVIC: OCEKUJEMO DA STAJNER POKAZE EFIKASNOST

Povodom zlocinackog teroristickog akta albanskih ekstremista u Lipljanu dr Nebojsa Covic, predsednik Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju, rekao je "da je revolt Srba opravdan, a najnoviji zlocinacki akt albanskih ekstremista je jos jedan od pritisaka na inace malu srpsku populaciju na Kosovu i Metohiji".

Covic je izmedju ostalog zatražio od gospodina Mihaela Stajnera, novog sefa centralne misije UN za Kosmet, da pokaze efikasnost u zaustavljanju teroristickih napada na Srbe i ostale nealbanske zajednice na Kosovu i Metohiji, jer bi mu to bio najveći uspeh. Danasnje protestno okupljanje u Lipljanu Covic je ocenio kao vid samoodbrane Srba.

Koalicioni blok "Povratak" oglasio se saopštenjem u kojem najostrije osudjuje preksinocno ubistvo Srkinje u Lipljanu i izmedju ostalog zahteva od Unmika i predstavnika medjunarodne zajednice da sto pre pronadju krivce i izvedu ih pred lice pravde.

I predsednik Udruzenja kidnapovanih i nestalih sa Kosova i Metohije Simo Spasic izrazio je danas ogorcenje zbog jos jednog muckog ubistva koji su pocinili albanski teroristi, napominjuci da njihove zlocinacke akcije i dalje traju, i pored prisustva 50.000 vojnika kao i nekoliko hiljada pripadnika UN policije. Niko iz medjunarodne zajednice, rekao je Spasic, izgleda ne zeli da preuzme rizik i privede pocinioce zlocina pred lice pravde.

Spasic je takodje rekao da do sada ni Kusner ni Hekerup nisu uspeli da razrese sudbinu 1.300 kidnapovanih i nestalih Srba sa teritorije Kosova i Metohije koji se vode kao nestali od dolaska predstavnika medjunarodne zajednice u ovu juznu srpsku pokrajinu.

B. R.

PROTESTNO PISMO DSS-A STAJNERU

Predsednik Demokratske stranke Srbije Vojislav Kostunica izjavio je na sednici glavnog odbora DSS povodom ubistva Ljubice Kovacevic iz Lipljana, da na Kosovu i Metohiji, ni dve i po godine posle dolaska UNMIK-a i Kfora, situacija za Srbe i ostali nealbanski, a sve cesce i za albanski zivalj, nije ni najmanje poboljsana.

Rezolucija 1244 Saveta bezbednosti UN "za mnoge i umnogome predstavlja 'mrtvo slovo na papiru'", a o bezbednosti i samim tim ni ozbiljnom povratku i dalje prakticno nema govora, ocenio je Kostunica. On je zamolio clanove Glavnog odbora da zajedno potpisu protestno pismo koje ce poslati novom sefu UNMIK-a Mihaelu Stajneru.

-Nadam se da ce se stajner pokazati boljim od svojih prethodnika i da ce mu osnovni zadatak zaista biti sprovedjenje Rezolucije 1244. Inace ce se strah, kriminal i nasilje sa Kosova i Metohije preneti na jug Srbije, u Makedoniju, pa i u samu Albaniju, sa realnom mogucnoscu sirenja krize na Grcku i Bugarsku - rekao je Kostunica.

Covic razgovarao sa Ivanovom

BALKANU NAJVECA PAZNJA

Moskva, 22. februara (Tanjug)

Ruski ministar inostranih poslova Igor Ivanov danas je u Moskvi, otvarajuci susret sa

potpredsednikom vlade Srbije Nebojsom Covicem, istakao da medjunarodna zajednica ne bi smela da

smanjuje paznju kojom prati situaciju na Balkanu.

"Situacija u svetu posle 11. septembra i zaostavanje na Bliskom istoku umanjili su tu paznju", ocenio je Ivanov.

On je istakao stav Moskve da na Balkanu i dalje postoje ozbiljni problemi koji mogu da destabilizuju situaciju u regionu. Zbog toga je neophodno da se tim problemima i dalje posvecuje najveca paznja, ukazao je sef ruske diplomatije.

"Zainteresovani smo da odrazavamo aktivni dijalog sa predstavnicima Jugoslavije i Srbije radi razmene misljenja i razmatranja situacije", rekao je Ivanov. On je istakao da Moskva o tim problemima održava stalni dijalog sa Evropskom unijom i u okviru Saveta bezbednosti UN.

"U vezi sa tim, ocene srpskog predstavnika imaju za nas poseban znacaj", naglasio je Ivanov na pocetku susreta sa Covicem.

Ambasador SAD u NATO juce boravio u Skoplju

BARNS: SAD PODRZAVAJU SPORAZUM O GRANICI

Skoplje, 22. februara Americki ambasador NATO-a Nikolas Barns danas se u Skoplju susreo sa predsednikom Borisom Trajkovskim, ministrima spoljnih poslova i odbrane Slobodanom Casulom i Vladom Popovskim, saopstila je drzavna radio-televizija. Tokom jednodnevnog boravka u Skoplju, Barns je pokusao da "ublaži" nedavne ishitrene izjave americkog generala KFORa Kejta Hubera i portparola UNMIK-a Andreje Andjelija na Kosmetu o nepriznavanju medjunarodno priznate granice izmedju RM i SRJ. "Republika Makedonija dobila je snazno uverenje da ce medjunarodna zajednica, na osnovu poznatih principa medjunarodnog prava, postovati granicu izmedju RM i SRJ, na potesu prema Kosmetu", kaze se u izjavi americkog ambasadora NATO-a uz naznaku da "takvu obavezu imaju i pripadnici vojnih i civilnih misija stacioniranih na Kosmetu". "Sjedinjene Americke Drzave u potpunosti podrzavaju teritorijalni integritet i suverenitet Republike Makedonije, one ne dovode u pitanje validnost vec potpisanog medjudravnog dogovora o granici izmedju Makedonije i SRJ", dodaje se u saopstenju. U Skoplju je takodje bila preneti izjava Ministarstva inostranih poslova Grcke u kojoj se, pored ostalog, upozorava da "sporazum o utvrdjivanju medjunarodne drzavne granice RM i SRJ nije posao Severnoatlantske vojne alijanse".

Susret sefa UNMIK-a sa kosmetskim liderima

RAZGOVORI BEZ REZULTATA, NASTAVAK SLEDI

Pristina, 22. februara (Tanjug)

Sef UNMIK-a Mihael Stajner izjavio je u Pristini, posle danasnjih razgovora sa tamosnjim politickim liderima o resenju kosovske politicke krize nakon izbora u novembru prosle godine, da jos nema konkretnih rezultata, ali da ce razgovori biti nastavljeni.

Stajner je razgovarao sa predsednikom Demokratskog saveza Kosova Ibrahimom Rugovom, liderom Alijanse za buducnost Kosova Ramusom Haradinajem i sefom poslanickog kluba srpske Koalicije "Povratak" Radom Trajkovic.

Nije saopsteno zasto danasnjem razgovoru sa sefom UNMIK-a nije prisustvovao predsednik Demokratske partije Kosova Hasim Taci.

Sef civilne misije UN je objasnio da serija razgovora koju je imao sa politickim predstavnicima svih grupacija ima jedan cilj, a to je formiranje "kosovskih institucija", na cemu se jos radi.

Predsednik DSK Rugova ocenio je da se prvi rezultati pregovora mogu brzo ocekivati i da je za formiranje kosovskih institucija "krajnje vreme".

Posle jucerašnjeg predloga da se formira petocлана radna grupa u kojoj ce biti zastupljeni predstavnici Albanaca i manjinskih zajednica, koja bi radila na prevazilazenju parlamentarne krize, Alijansa za buducnost Kosova je danas izašla sa novim predlogom - Haradinaj je predložio da svi politicki subjekti u kosovskom parlamentu naprave jednu koaliciju.

"Ta bi koalicija predstavljala sve i svi bi bili pobednici", rekao je Haradinaj.

Rada Trajkovic, sef poslanickog kluba Koalicije "Povratak", po zavrsetku razgovora nije se obratila novinarima, ali je u telefonskoj izjavi Tanjugu rekla da se Stajner tokom danasnjeg razgovora usprotivio bilo kakvoj promeni ustavnog okvira Kosova.

Prema njenim recima, Stajner je najavio da ce nastaviti razgovore sa svim politickim subjektima, a onda ce, ako ne bude bilo uspeha, obelodaniti koje partije i pojedinci blokiraju politicki proces.

Dr Rada Trajkovic razgovarala s Mihaelom Stajnerom

NEMA NOVIH IZBORA

BEOGRAD, PRISTINA - Medjunarodna zajednica odlucno se protivi novim izborima na Kosovu i Metohiji i promeni Uredbe o ustavnom okviru za privremenu samoupravu - izjavila je za "Glas" dr

Rada Trajkovic, sef poslanicke grupe koalicije "Povratak", posle razgovora s novim sefom Unmika Mihaelom Stajnerom o mogucnostima prevazilazenja dvoipomesečne krize u Pokrajini. Predsednik Skupstine Kosmeta Nedzat Daci izjavio je da ce najkasnije za 15 dana biti konstituisane kosmetske institucije, odnosno da ce biti izabrani predsednik, premijer i vlada Kosova i Metohije. On je u izjavio za Radio-televiziju Kosova, posle sastanka sa Stajnerom, rekao da nece zakazati nastavak konstitutivne sednice sve dok ne bude postignut potpun dogovor. Daci nije zeleo da precizira kako ce biti raspodeljene funkcije u Pokrajini, niti koje ce koalicije biti napravljene pre zakazivanja nastavka konstitutivne sednice.

Ukupno 44 poslanika kosmetskog parlamenta potpisali su zahtev da se zakaze sednica parlamenta i javnosti prenese zbog cega se ne obavlja izbor predsednika, premijera i vlade.

Rugova gubitnik

Konstitutivna sednica Skupstine Kosova i Metohije, podsetimo, odrzana je 10. decembra prošle godine. Tada je za predsednika parlamenta izabran funkcioner Rugovinog DSK-a Nedzat Daci, a u nastavku je Rugova cak tri puta ostajao "kratkih rukava" prilikom glasanja za prvog coveka juzne srpske pokrajine.

Oko Kursumlije ponovo seoske straze

SVE UCESTALIJI UPADI SIPTARA

KURSUMLIJA (Fonet) - Zbog ucestalih incidenata, mestani sela duz administrativne granice sa Kosovom ponovo su uveli seoske straze, javlja iz Kursumlije dopisnik Radija B92.

Mestani ovih sela tvrde da je prisustvo policije i vojske nedovoljno, pa zbog cestih upada naoružanih Albanaca, osim sto su prinudjeni da organizuju danonocne seoske straze, mnogi se spremaju da napuste svoja sela.

Predsednik opstinskog izvrsnog odbora Miodrag DrobNjak je rekao da oruzani incident od pre nekoliko dana, kada su bili napadnuti pripadnici Vojske Jugoslavije, nije bio jedini incident koji se dogodio u posledNjih desetak dana.

"To vec nisu pojedinačni incidenti, u poslednjih desetak dana se to vec radi kontinuirano, pa je stanovništvo u tim mestima veoma uznemireno", kaze DrobNjak.

Osim cetiri pogranična sela kursumlijske opstine, koja su vec napustena zbog oruzanih provokacija u protekle dve godine, i mestanI iz preostalih pograničnih sela poslednjih nekoliko dana poceli su da napustaju svoje domove.

Delegacija Srba sa Kosova i Metohije kod patrijarha Pavla

DOBILI BLAGOSLOV ZA POVRATAK KUCAMA

BEOGRAD - Delegacija Odbora za povratak kuci, koju su cinili Miroslav Solevic, akademik Svetomir Arsic Basara, Rato Cvorovic, Milenko Buljugic i Marijana Brudar, bila je juce kod srpskog patrijarha Pavla da bi dobila blagoslov za svoj rad na povratku Srba na Kosovo i Metohiju.

- Njegova svetost patrijarh Pavle blagoslovio je nas rad, kao i nasu nameru da 6. aprila ove godine, na 61. godisnjicu neprekidnog progona Srba s Kosmeta, nas 120 clanova Odbora položio zakletvu da semo do kraja zivota raditi, i istrajati, na vracanju na ognjista - izjavio je, posle razgovora s patrijarhom, za "Glas" predsednik Odbora Miroslav Solevic.

Polaganje zakletve obavice se 6. aprila u hramu Svetog Save u Beogradu, jer Srbi zele da se povratak obavi na miran, svetosavski nacin.

Sednica Odbora za zdravstvo Skupstine Srbije

TESKI USLOVI RADA U KOSMETSKIM USTANOVAMA

Zdravstvena inspekcija republickog Ministarstva zdravlja obisla je nedavno zdravstvene ustanove u srpskim enklavama na Kosovu i Metohiji i ocenila da rade u veoma teskim uslovima, uz mnogo improvizacija i u krajnje nepovoljnoj politickoj situaciji. Inspekcija je obisla zdravstvene ustanove u Gracanici, Kosovu Polju, Donjoj Gusterici, Obilicu, Zvecanu, Kosovskoj Mitrovici i Leposavicu i utvrdila da je osnovni, zajednicki problem ovih ustanova to sto rade u neodgovarajucem prostoru, buduci da su smestene u nekadasnje ambulante. Ovo je, izmedju ostalog, receno na jucerasnjoj sednici Odbora za zdravstvo Skupstine Srbije.

Poverenik Ministarstva zdravlja dr Zdravko Vitosevic ukazao je juce i na to da su zdravstvene ustanove na Kosmetu suocene sa hronicnim nedostatkom lekova i sanitetskog materijala. Razlog za to je, kako je objasnio, ponasanje civilne administracije u pokrajini, koja insistira na tome da se lekovi dostavljaju u vidu humanitarne pomoci, posto se celo Kosovo i Metohija tretiraju kao eksteritorija. Zbog toga, osim kada je rec o delu Kosmeta koji je fizicki povezan sa centralnom Srbijom, lekovi i sanitetski materijal tesko mogu da prodju.

Dr Vitosevic je, govoreci o planovima Ministarstva, rekao da je civilna administracija u pokrajini sa Albancima sacinila strategiju razvoja zdravstva u kojoj Srba nema, ali da srecom Skupstina Kosova taj dokument jos nije usvojila, tako da jos ima prostora da nasi planovi udju u taj dokument. Srbija ce, kako je istakao, insistirati na tome da nam pripadne 20 odsto svih zdravstvenih kapaciteta i opreme na Kosmetu, kako bi se obezbedila zdravstvena zastita za 385 hiljada Srba. Osim toga, veoma je vazno da Srbi zadrze zdravstveni centar u Kosovskoj Mitrovici, kao i tri nove bolnice - ginekološko-akusersku i hirursku bolnicu "Simonida" (koje su u Gracanici izgradjene zahvaljujuci donaciji grcke vlade), kao i internu bolnicu u Lapljem Selu, da bi se osnovao zdravstveni centar centralnog Kosova. Kad je rec o Kosovskoj Mitrovici, Vitosevic je objasnio da je neophodno da se formira klinicko-bolnicki centar da bi Medicinski fakultet koji je tamo premesten iz Pristine mogao da koristi usluge klinika.

Tezak polozaj Srba u gnjilanskoj opštini

SVAKI DRUGI - ODLAZI

Kosovska Mitrovica - Srbi u gnjilanskoj opštini, posebno u selu Cernica, najugrozeniji su na Kosovu i Metohiji, izjavio je clan Predsednistva kosovskog parlamenta Oliver Ivanovic posle posete selima Cernica i Partes. Cernica (12 kilometara od Gnjlana) je podeljena na srpski deo u kome je od 730 Srba od dolaska medjunarodnih snaga, zbog cestih napada albanskih ekstremista, ostalo svega 350. U albanskom delu sela zivi 1.700 Albanaca. Od juna 1999. godine u Cernici je ubijeno pet Srba, a u napadima albanskih ekstremista sest Srba je teze povredjeno zbog cega i danas imaju posledice, pet je lakse povredjeno, a tri lica su umrla od stresa.

"Tanka linija razdvajanja izmedju srpskog i albanskog dela je centar sela, a najugrozenije su kuce Stojanovica i Simica cije su familije bile prisiljene da napuste selo i ostali su samo domacini da cuvaju imovinu", rekao je Ivanovic koji je razgovarao sa predstavnicima Unmika i Kfora o poboljsanju bezbednosnih uslova za Srbe. "Predoceno mi je da je kao mera predostroznosti u centru sela postavljeno pet kamera, kako bi se pratilo kretanje vozila i ljudi - to je sve", istakao je Ivanovic. U Cernici ima ukupno 71 dete predškolskog i školskog uzrasta, a zaposleno je samo 20 Srba, koji rade u osnovnoj skoli. Deca nemaju osnovna ucila, knjige, u seoskoj ambulanti, koja je predvidjena i za Srbe, nema nijednog lekara Srbina ni medicinske sestre.

U selu Partes Ivanovic je razgovarao sa Unmikovim administratorom Robertom Sajmonsom i komandantom americkog Kfora u cijoj je zoni odgovornosti opština Gnjlane. Problem bezbednosti za Srbe u tom selu je takodje urgentan, iako je situacija nesto bolja jer u Partesu zivi 1.600 Srba. (Tanjug)

Kosovo i Metohija: deca i ljudska prava

SA PUSKOM PO ZNANJE

Samo na Kosovu i Metohiji, i nigde vise na svetu, ucenici do skole i nazad putuju oklopnim transporterima, vozilima sa metalnim resetkama uz obaveznu, do zuba naoruzanu pratnju stranih vojnika. I to samo srpski djaci. Vec trecu godinu zaredom Cinjenica je da srpski djaci i pre dolaska Kfora na Kosovo sredinom 1999. godine nisu imali potpunu slobodu kretanja, narocito u sredinama gde je bilo vecinsko albansko stanovnistvo. Ta ogranicenost najelementarnijih ljudskih prava postoji i danas i pored prisustva 45.000 vojnika iz 39 zemalja sveta u ovoj srpskoj pokrajini.

Sigurno je da danas, samo na Kosovu i Metohiji i nigde vise u svetu, i to samo srpski, ucenici do skola i nazad putuju oklopnim transporterima, autobusima sa metalnim resetkama i drugim prevoznim sredstvima i to uz obaveznu do zuba naoruzanu pratnju stranih vojnika. Svaki drugi nacin putovanja srpskih ucenika, ali i Srba uopste, rizican je po zivot. Tako vec trecu godinu zaredom. Ipak, najteza su putovanja srpskih skolaraca uz silno oruzje do skola i nazad.

Iz Pristine svakog dana 36 srpskih osnovaca i srednjoskolaca putuje uz pratnju svedskih ili britanskih vojnika do skola u Lapljem Selu, Caglatici i Gracanici, deset kilometara daleko od Pristine. U Pristini od preko 20 školskih objekata koje su zauzeli Albanci, nije mogla da se organizuje nastava za srpske ucenike. I Kfor i UNMIK nisu zeleti da srpski ucenici budu u Pristini, iz bezbednosnih razloga. Spanski vojnici obezbeduju prevoz i pratnju srpskim ucenicima u selima Banje i Suvo Grlo, na severu Metohije, u opštini Srbica. U Kosovskoj Kamenici svakog jutra ruski vojnici staju na celo

kolone od 130 srpskih osnovaca koji iz jednog dela Kamenice sporednom ulicom stizu do O. s. "Desanka Maksimovic" kilometar i po daleko. Tako i u povratku. Ispred ove skole, dok traje nastava, stalno dezuraju cetiri ruska vojnika. U istu skolu, takodje, uz pratnju ruskih vojnika, iz okolnih srpskih sela stize autobus i cetrdesetak srpskih srednjoskolaca.

I dok srpski ucenici u ovoj skoli pod budnim nadzorom stranih vojnika uce, na samo dvadesetak metara Albanci sasvim normalno dolaze i odlaze iz svoje skole. U Obilicu, u centralnom Kosovu, zuto obojeni skolski autobus sa srpskim ucenicima redovno prati veliki oklopni transporter norveskog dela Kfora kroz svih sest naselja ovog gradica gde zive Srbi.

OS "Branko Radicevic" u Obilicu je potpuno ogradjena velikim kolotovima bodljikave zice a na prozorima skole su postavljene metalne debele resetke i metalna mreza zbog bezbednosti. Ispred skole, dok traje nastava, stalno dezuraju norveski vojnici sa puskama u rukama. Zakratko, kada ucenici završavaju nastavu u 12 i 30 ispred skole se parkira autobus, a vojnici blokiraju saobraćaj. Za nekoliko minuta ucenici sa nastavnicima udju u autobus koji kruci Obilicem kroz ona naselja u kojima zivi 500 preostalih Srba.

- Deca bar imaju mogucnost da se druze u skoli, jer im je kod kuće to ograniceno. Ucenici za vreme odmora ne smeju da izadju ni u dvoriste jer ih odmah gadjaju Albanci iz okolnih ulica.

Takodje, i ucenici koji imaju tri casa dnevno moraju da cekaju svakog dana do 12 i 30 kada autobus kreće nazad do kuća. I u takvim uslovima ucenici postizu dobar uspeh mada su u stalnoj napetosti - kaze nastavnica matematike u OS "Branko Radicevic" u Obilicu, Slobodanka Zdravkovic.

I u drugim mestima gde zive Srbi, u takozvanim enklavama, nastava je organizovana na slican nacin. Ucenici, srednjoskolci iz Babinog Mosta u opštini Obilic, takodje uz pratnju Kfora, dolaze do skole u Priluzju i Plemetini. Posebno je karakteristicna situacija sa jednim srpskim osnovcem u juznom albanskom delu Kosovske Mitrovice, gde zivi više od 60.000 Albanaca. Svakog jutra tri naoruzana francuska vojnika prate devojcicu sestog razreda od kuće u juznom delu grada do severnog srpskog dela Mitrovice, gde pohađa nastavu. U popodnevnim satima tri francuska vojnika je sačekaju ispred

istocnog mosta u severnom delu i prate do kuće. Tako vec treće skolske godine zaredom. Dok francuski vojnici ujutru prate devojcicu levom stranom istocnog mosta, istovremeno iz Bosnjacke mahale, iz severnog dela Mitrovice, u juzni deo grada albanski ucenici sasvim normalno odlaze u skolu.

Iz sela Svinjare, u opštini Kosovska Mitrovica, grcki vojnici svakog dana prate grupu od 10 srpskih srednjoskolaca u posebnom minibusu, sa metalnim resetkama, do skole u severnom delu grada. Minibus, ispred i iza koga su manja oklopna vozila grckog Kfora sa puskama u rukama, stalno prolazi kroz juzni albanski deo grada gde bezbednost nije bas na visini. O tome svedoce i ulubljenja na autobusu od bacenih kamenica.

To je sumorna kosmetska stvarnost bez slobode kretanja i bezbednosti Srba. Za sada jos nema odgovora dokle ce sve to trajati.

Zoran VLASKOVIC

Albanski zatvorenici u Srbiji - Oslobadjanje, razmena ili prebacivanje "NASI" I "NJIHOVI" USLOVI

Vec navikla na uslovljavanja i rokove, vlast u Srbiji pokusava da balansira izmecu zahteva medjunarodne zajednice i neslaganja u sopstvenim redovima koje vec dugo traje. Tog neslaganja, medjutim, nema oko pitanja albanskih zatvorenika u Srbiji, problema nasledjenog iz vremena Milosevicevog rezima. Cetrvtog dana sudjenja u Hagu sam Slobodan Milosevic pomenuo je albanske politicke zatvorenike i zapitao se "kako neko ko je odsecao glave moze da bude pusten iz zatvora". Prema podacima Ministarstva pravde Srbije, 9. juna 1999. godine sa Kosova je u zatvore u Srbiji prebacen 2.071 zatvorenik. U taj broj nisu ukljuceni zatvorenici, kosovski Albanci, koji su se odranije nalazili na izdrzavanju kazne u zatvorima u Srbiji, kao ni zatvorenici smesteni u vojno-istranim zatvorima na podrucju Srbije i Crne Gore. "Na sudjenjima Albancima nije dokazana njihova namera da vrse teroristicke akcije, nije dokazan elemenat saizvršilastva - da su se udruzivali da vrse teroristicke akcije", kaze Mojca Sivert, advokat Fonda za humanitarno pravo iz Beograda. "Postupci nisu licili na standardnu krivicnu proceduru. Oni nisu optuzeni ni za genocid niti za ratni zlocin, jer nigde nema zrtava civila, osim u slucaju brace Mazreku."

Predstavници Saveta Evrope sve cesce navode oslobadjanje Albanaca iz zatvora u Srbiji kao jedan od uslova za prijem SRJ u clanstvo te institucije. "Ne mogu da kazem da je oslobadjanje svih Albanaca uslov za prijem. Rec je samo o politickim zatvorenima", izjavio je Hans Peter Furer, specijalni izvestilac generalnog sekretara Saveta Evrope. Kosovski Albanci optuzuju vlast u Srbiji da time sto ne oslobadja Albance ne cini mnogo na postovanju ljudskih prava. Vlastima u Srbiji jasno je da bi bezuslovna sloboda za preostale albanske zatvorenike pojacala jos neresene probleme - pre svih problem Srba u zatvorima na Kosovu i resavanje sudbine nestalih Srba i drugih nealbanaca sa Kosova i Metohije.

Jugoslovenska delegacija nedavno je tokom boravka u Americi predlozila da "posebna komisija OEBS-a ispita dosije svakog albanskog zatvorenika posebno, kako bi se utvrdilo ima li medju njima pravih zlocinaca". U beogradskoj kancelariji OEBS-a Reporteru je potvrđeno da zvanicni zahtev jos nije dobijen.

Osetljive brojke: Mada pitanje albanskih politickih zatvorenika u Srbiji spada u red "gorucih i osetljivih", prema podacima do kojih je Reporter dosao, postoje odredjene razlike u njihovom broju, ali i broju onih koji su oslobodjeni. Gordana Fatic, sekretar anketnog odbora Veca gradjana skupstine SRJ, kaze da je "od 1.874 albanskih zatvorenika do sada oslobodjeno 1.718, a trenutno je 156 Albanaca u zatvorima u Srbiji". Nadlezni u Ministarstvu pravde poruzili su novinaru Reportera da su "prezauzeti i da u narednih mesec dana nece imati vremena za razgovor". Resorni ministar Vladan Batic samo je, doduse ljutito, odgovorio da je "hiljadu puta" ponovio da u zatvorima u Srbiji ima 166 Albanaca.

Prema poslednjim podacima (kraj januara ove godine) Fonda za humanitarno pravo, u zatvorima u Srbiji nalazi se 165 albanskih zatvorenika. "Od tog broja, 82 su politicki zatvorenici. Pre donosenja Zakona o amnestiji u februaru prole godine, u zatvorima se nalazilo oko 640 albanskih zatvorenika. Od 229 albanskih zatvorenika oslobodjenih posle donosenja Zakona o amnestiji, 213 su bili politicki zatvorenici, medju kojima 16 osudjenih za opsta krivicna dela. Ostali Albanci pusteni su na slobodu, ali ne na nacin kako je to predstavljeno u medijima", kaze Mojca Sivert. Ona objasnjava da je Vrhovni sud Srbije na osnovu zalbi odlucivao da ne postoje razlozi za njihovo zadržavanje, da se presude ne zasnivaju na dokazima, da postoje bitne povrede postupaka, pa su ukidani pritvor i presude.

"Onda bi odlucivali da sud ponovo odrzi sudjenje o tim predmetima, a Albanci iz tih predmeta pustani su na slobodu. Ili su na samoj sednici suda preinacavane presude, sto je bilo retko. Najznacajnja grupa koja je u tom periodu pustena, pa je izgledalo da je pusten veliki broj ljudi, jeste djakovicka grupa od 145 ljudi. Slican slucaj je i pustanje Urosevacke grupe, a samo tri albanska zatvorenika pustena su na osnovu pomilovanja predsednika Vojislava Kostunice (Fljora Brovina, Petrit Berisa, Albin Kurti)", kaze Mojca Sivert.

Gradimir Nalic, savetnik predsednika SRJ za ljudska prava, kaze da se sada u srpskim zatvorima, ukljucujuci i bolnicu beogradskog Centralnog zatvora nalazi 188 osoba albanske nacionalnosti, od toga 158 albanskih zatvorenika sa Kosova i Metohije, 16 sa teritorije uze Srbije, jedan zatvorenik iz Albanije i jedan sa teritorije BiH. Dvanaestoric albanskih zatvorenika izrecena je mera obaveznog lecenja ili su zbog drugih zdravstvenih teskoca pod medicinskom negom. Nalic tvrdi da je od ukupnog broja, oko polovine zatvorenika osudjeno za dela iz korpusa klasicnog kriminala. "Jedan broj je pod istragom ili na izdržavanju kazne zbog krivicnih dela pocinjenih u bivsoj Kopnenoj zoni bezbednosti za vreme sukoba na jugu Srbije u prolece 2001 godine." Sa Nalicevim podacima slazu se i podaci kancelarije Medjunarodnog komiteta Crvenog krsta (MKCK). Prema poslednjim podacima te organizacije sa mandatom da obilazi sve zatvorenike i poboljsava zatvorske uslove, u zatvorima u Srbiji nalazi se 188 Albanaca. "Nisu svi politicki zatvorenici, ima optuzenih za klasican kriminal. Kad govorimo o onome sto radimo u zatvorima, to je vrlo poverljivo. Jedan od nasih principa jeste da se diskretno obratimo vlastima", kaze Fransoa Blansi, koordinator odeljenja zastite u MKCK.

Prema podacima Vladimira Bozovica, sefa odeljenja za pravosudje i ljudska prava Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju, u zatvorima u uzoj Srbiji nalazi se 155 Albanaca osudjenih jer su pocinili krivicna dela. "Oni nisu politicki zatvorenici i prema njima se postupa u skladu sa Zakonom o izvršenju krivicnih sankcija i svim medjunarodnim konvencijama i normama humanitarnog prava, uz puno postovanje ljudskih prava, u potpunosti isto kao sa svim drugim zatvorenima druge nacionalnosti". Bozovic istice i da se prema Srbima u zatvorima na Kosovu postupa u skladu sa zakonom i Unmikovim uredbama. Tretman je, kaze, na zadovoljavajucem nivou i u skladu sa standardima OEBS-a, narocito posle usvajanja zahteva Koordinacionog centra u pogledu broja poseta, hrane, pracenja medija. "Bilo je, i jos ima, slucajeva krsenja ljudskih prava i Evropske konvencije o ljudskim pravima i slobodama u pogledu nezakonitog, prekomernog i nepotrebnog drzanja u pritvoru, izlozenosti montiranim sudskim procesima, samog vodjenja postupka, sudskih tumaca i prevodioca", kaze Bozovic.

Bez razmene: Zahtev medjunarodne zajednice za oslobadjanje Albanaca podrazumevao bi i njihovo

prebacivanje iz zatvora u Srbiji u zatvore na Kosovu, ali i reviziju presuda. Nezvanicno, u advokatskim krugovima Reporteru je receno da se predmeti vec nalaze kod predstavnika Unmika koji preispituju jesu li sudjenja bila postena i pravicna.

"U vecini slucajeva albanski zatvorenici osudjeni su pravosnazno i malo je onih koji mogu da se nadaju da ce Vrhovni sud da preispita prvostepene presude. Javni tuzilac, naravno, uvek ima mogucnost ponavljanja postupka tako sto bi podigao zahtev za zastitu zakonitosti, ali za to je potrebno da se pojave novi dokazi. Za njihove presude ni ranije nisu postojali dokazi, zato taj proces revizije smatram apsurdnim. Albanskim zatvorenicama sudile su sudije koje su napustile Kosovo", kategoricna je Sivert. Ona kaze da advokati Fonda odlaze u posetu albanskim zatvorenicama i da je situacija u zatvorima sada mnogo bolja nego sto je bila pre pobune zatvorenika u jesen 2000 godine. "Republika Srbija nece morati bezuslovno da oslobodi sve Albance zbog pritiska medjunarodne zajednice. To pitanje resavace se u dogovoru sa Unmikom, OEBS-om i u skladu sa nasim Ustavom, Zakonom i Rezolucijom 1244. Ne postoje nikakva uslovljavanja od Unmika u pogledu oslobadjanja albanskih zatvorenika ili drugih pitanja. Unmik zahteva da oni iz humanitarnih razloga (blizina porodice, posete) budu prebaceni u zatvore na Kosovu, sto ce nasa drzava razmotriti i resavati", isticie Bozovic. On naglasava da je "potrebno resiti i prebacivanje Srba i drugih nealbanaca koji iz istih razloga zele da budu prebaceni u zatvore na podrucju uze Srbije. Ne radi se ni o kakvoj razmeni zatvorenika s obzirom na to da je Kosovo i Metohija sastavni deo Republike Srbije i SRJ, a ne neka druga drzava, sto je u skladu sa nasim Ustavom i Rezolucijom 1244."

U zatvorima na Kosovu, prema podacima Koordinacionog centra, trenutno se nalazi 36 Srba. Jedan broj njih osudjen je za etnicki motivisana krivicna dela po montiranim optuzbama Albanaca. U vecini slucajeva sudila su jednonacionalna albanska sudska veća, optuznicu je zastupao albanski tuzilac, prevodioci i sudski tumaci bili su Albanci. "Mi ne priznajemo takve presude i Koordinacioni centar zahteva preispitivanje svih takvih presuda i postupaka. Jedan broj Srba osudjen je za krivicna dela iz opsteg - klasicnog kriminaliteta. Ukljucivanjem medjunarodnih sudija i tuzilaca u skladu sa Unmikovom Uredbom br. 64 situacija je poboljsana i vec nekoliko ljudi oslobodjeno je posle visemesecnog pritvora", dodaje Bozovic.

"Svaka politika uslovljavanja, razmena zatvorenih Srba za zatvorene Albance duboko je nehumana i kratkog je daha. Mora se naci nacin da se u tuzilastvima i sudovima na Kosovu, makar u opstinama u kojima zivi veci broj nealbanaca, nadje adekvatan broj sudija i tuzilaca Srba. Svi prigovori koji takvo resenje kritikuju kao kontraproduktivno u odnosu na napore da se u pokrajini uspostavi multikulturalno drustvo padaju pred argumentom da se takvo drustvo moze graditi tek kada se u pokrajinu vrate bezbednost i licna sigurnost gradjana", objasnjava Nalic. "Uostalom, to je i Unmik priznao uvodjenjem medjunarodnih tuzilaca i sudija posle katastrofalnih povreda prava okrivljenih i montiranih procesa koji su vodjeni pred kosovskim sudovima posle juna 1999. godine".

Izvesno je da ce resavanje problema albanskih zatvorenika morati uskoro da se nadje na dnevnom redu vlasti u Srbiji, i to verovatno posle resavanja pitanja saradnje sa Haskim tribunalom.

Amnestija

"Pocetkom oktobra 2000. godine MKCK posetio je oko 800 pritvorenih i osudjenih gradjana albanske nacionalnosti na teritoriji Srbije i Crne Gore. Sudovi Republika Srbije i Crne Gore ne dostavljaju podatke kabinetu predsednika SRJ. Podatke pribavljamo sa svih strana, pri cemu je znacajan izvor MKCK, kao i podaci kojima raspolaze kancelarija Komesarijata UN za ljudska prava. Prema ovim podacima u periodu od 5. 10. 2000. do 31. 12. 2000. oslobodjene su 103 osobe albanske nacionalnosti", kaze Gradimir Nalic. On isticie da je Zakonom o amnestiji obuhvaceno 211 Albanaca. "Kako se broj zatvorenika menja, bilo zbog toga sto je jedan broj osoba izdrzao kaznu, ili je u zalbenom postupku usvojen neki od pravnih lekova, bez pretenzije da su moji podaci apsolutno tacni, jer, podvlacim, samo nadlezno ministarstvo i sudovi poseduju spiskove, mislim da je ukupno 605 albanskih zatvorenika oslobodjeno u periodu od 5. 10. 2000. do 08. 02. 2002. godine."

Slucaj Saric

"Poslednji slucaj kada je Petar Saric, pesnik iz Strpca, osudjen na cetiri meseca zatvora za delo za koje bi, ukoliko se stvarno dokaze njegova krivica, mogao da dobije simbolcnu novcanu kaznu u prekrasajnom postupku - pokazuje kako funkcionise pravosudje na Kosovu. Bilo bi primerenije da je sud u Gnjljanu na nekoliko meseci zatvora osudio one koji su gospodina Sarica pretukli na kucnom pragu", kaze Nalic.

Veliborka Staletovic

SPOMEN NA NEMANJU, VLADARA I SVETITELJA

13. februara po julijanskom, ili 26. februara po gregorijanskom kalendaru - 1200. godine u Hilandaru se

upokojio raski zupan Stefan Nemanja, u monastvu Simeon, koji je presto napustio svojevrijedno, zamonasio se u svojoj zaduzbini Studenici na Blagovesti 1195. i otisao na Svetu Goru, najmladjem sinu monahu Savi. Danasnji crkveni praznik posvecen spomenu na ovog srpskog vladara i svetitelja slava je pridvornog hrama Patrijarsijskog dvora SPC, ali i ostalih crkava, kapela i manastira ciji je patron Prepodobni Simeon Mirotocivi.

U Nemanjinom zivotopisu zapisano je da je "ujedinitelj srpskih zemalja, tvorac nezavisne srpske drzave, branitelj pravoslavlja, istrebitelj jeresi", kao i da je "najpre bio krsten u latinskoj crkvi, no docnije oslobodi se od te crkve i postane clan crkve pravoslavne". Sledeci primer svog najmladjeg sina Rastka, koji je napustio roditeljski dvor i zamonasio se na Svetoj Gori, monah Simeon je napustio svoju zemlju da bi kraj zivota proveo na Atosu, medju kaludjerima, isposnicima i pustinjacima. Boraveci u grckom manastiru Vatopedu, jer tada na Svetoj Gori nije bilo nijednog srpskog manastira, Sava i Simeon su odlucili da podignu srpski manastir, kako bi i Srbi imali "svoju kucu u Perivoju Presvete Bogorodice". Tako je na rusevinama starog i zapustelog manastira Hilandariona 1198. godine podignut Hilandar, srpska carska lavra na grckoj zemlji.

Razbolevsi se posle samo osam meseci provedenih pod krovom srpskog Hilandara, starac Simeon je umro i sahranjen je u manastiru. Iako su mu mosti posle osam godina prenete u Srbiju, kako bi nad njima bila mirena zavadjena braca, njegovi sinovi Stefan i Vukan, iz groba u kojem je pocivao u Hilandaru iznikla je, a i danas raste i radja, vinova loza. Grozdje sa stabla ove loze u svetu je poznato kao cudotvoran lek za lecenje "neplodnosti supruznika". Natpis sa mermernog stuba u Studenici, gde je Sveti Sava 1208. ili 1209. godine preneo telo svog oca, svedoci da je i u Studenici iz Nemanjinog groba takodje iznikla loza poput one u Hilandaru, ali je ova u Srbiji uvenula posle dva veka.

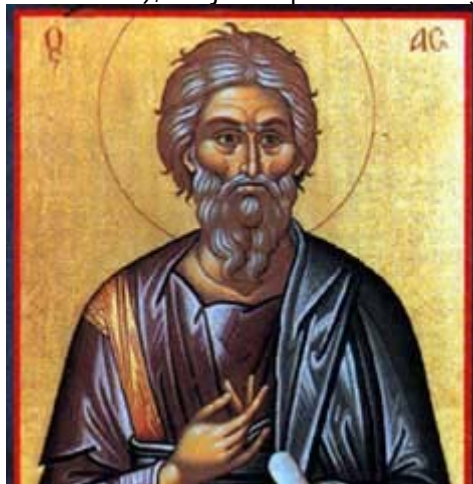
Praznik Prepodobnog Simeona Mirotocivog, nazvanog tako po svetom miru koje je poteklo iz njegovih mostiju, osim svetinja podignutih u spomen na rodonacelnika dinastije Nemanjica, kao krsnu slavu proslavljaju neki esnafi. Medju svecarima Simeona Mirotocivog je i Društvo prijatelja Hilandara, koje ce danas proslaviti svoju slavu.

M. Kuburovic

PRVI I TRECII RIM

U Katolickoj crkvi su apostolske administrature oblik privremene strukture, a biskupije su stalna forma ustrojstva. Pretvaranje prve u drugi oznacava visok stepen normalizacije i stabilizacije poloza te crkve na nekom prostoru. Do pre deset godina u Rusiji nije bilo nijedne administrature, tada su osnovane dve, pre tri godine jos dve. Nedavno, 11. februara, odlukom Vatikana one postaju biskupije. Ruski zakon to omogucuje, on crkvama garantuje slobodu samouredjivanja, promenu treba samo registrovati kod vladinih organa. Cetiri biskupije u Rusiji cinice jednu mitropoliju. Poljak Tadeus Kondrusijevic, dosadasnji administrator, postaje "mitropolit Majke bozije u Moskvi". Dakle, ne katolicki "mitropolit moskovski i cele Rusije", cime bi se stvorio utisak stvaranja paralelne, sveruske crkve, uz pravoslavnu.

Moskovska patrijarsija je pak razumela da se radi o ovom drugom i zbog toga prekinula odnose sa Vatikanom iznoseci u medju crkvenim odnosima do sada nezabelezene optuzbe. Sveti sinod je reagovao samo jedan dan posle vaticanske odluke tvrdeci da povisenje statusa nije bilo potrebno iz pastirskih vec iz ekspanzionistickih razloga. Iznosi se duboka sumnja u namere katolicanstva prema ukupnom pravoslavlju i pozivaju se vernici da cuvaju vernost svetom pravoslavlju. Vatikan nije poklekao: optuzio je rusku patrijarsiju da ne postuje verske slobode. Kondrusijevic je u opsirnom pismu, u desetak tacaka, odlucno branio odluku, navodeci da katolici u Rusiji, ma koliko ih bilo (ima ih oko milion), imaju sva prava kao i drugi, takodje i pravo da se po svojim kanonima organizuju.

Sumnja u namere

Reakcija Sinoda, patrijarha, episkopa, ali i Ministarstva inostranih poslova, pojedinih gubernatora, poslanika, cak i ruskih muftija, bila je izrazito negativna. Medju reakcijama najostrija je bila ona studenata Drzavnog pedagogskog univerziteta, kojoj je dat i odgovarajuci publicitet. Oni osudjuju "agresivnu katolicku ekspanziju na telu Ruske crkve", iskazuju "pravedan gnev protiv lazno namesnika Hristovog (pape) i bogoprotivnog papizma". Vatikan je, kazu, ucinio greh protiv Hrista, njegove crkve, ruske otadzbine.

Analiticari postupaka Vatikana i reakcija iz Moskve ovih dana dolazili su do razlicitih zakljucaka posto su izgovorene neuobicajeno ostre reci i iznete duboke sumnje koje mogu

imati dalekosezne posledice na opste medjuhriscanske odnose. Svaka crkva u svojoj sustini je misionarska, pod određenim uslovima prima nove clanove koji su prethodno bili u drugoj crkvi. Ako se smisljeno i organizovano radi na pridobijanju vernika druge crkve, to se zove prozelitizam. Moskvska patrijarsija tvrdi da to u Rusiji radi Vatikan. Katolici tvrde da to ne rade, da za to nema dokaza, a da se pridobijanje ateista ne moze nazvati prozelitizmom. Biskupija u pravoslavnim zemljama, kao i eparhija u katolickim zemljama, svakako ima. Svako ih osniva po svojoj potrebi. Rusi zastupaju glediste o "kanonskoj teritoriji" po kome, na njihovoj teritoriji, iako to ne trazi drzavni zakon, o svemu se treba pitati Moskvska patrijarsija. Vatikan ocigledno na to ne pristaje.

Nikom nije lako

Ruskoj crkvenoj diplomatiji vec dugo nije lako, ima "frontova" na vise strana, ne samo prema Vatikanu. Godinama ne nalazi resenje za sporove sa Carigradskom i Bukurestanskom patrijarsijom, sa Finskom pravoslavnom crkvom, sa Ruskim zagranicnim sinodom, sa dvostrukim ukrajinskim raskolom. Neki analiticari misle da se mitropolit smoljenski Kiril koji vodi spoljne poslove moskovske crkve ne snalazi najbolje u diplomatiji. To je tesko potvrditi ili opovrgnuti, crkvena diplomatija je tajnovitija nego druge. Moskva sada zeli da njen stav po ovom sporu dele i druge pravoslavne crkve, sto mnoge nece uciniti. Tvrdi se da u Vatikanu u vezi s ovom odlukom nije bilo jedinstva, da i tamo ima tvrdog i mekog krila i da su ovi prvi svesno preuzeli veliki rizik.

Prekid odnosa izmedju drzava, ili crkava, ili drugih subjekata, ili njihovo stavljanje na "najtvrdji led" jeste krajnja, najbolnija mera koja se po svaku cenu mora izbeci. Pogotovo izmedju crkava. Javno se jos ne iznose predlozi kako ovo stanje prevazidji. Na tome se mora raditi, mozda uz posredovanje treceg, dobronamernog, za obe strane od Boga poslatog dobrodetelja.

Zivica TUCIC

BRAT RAMUSA HARADINAJA MEDJU "PSIMA RATA" U MAKEDONIJI

SKOPLJE - Makedonski zvanicnici odahnuli su posle dvodnevno soka, kada je americka administracija u Vasingtonu saopstila da se ne dovodi u pitanje sporazum o razgranicenju izmedju Jugoslavije i Makedonije. Predstavnici Unmika sa Kosova izjavili su pre nekoliko dana da je makedonska granica prema Kosovu jos otvoreno pitanje, bez obzira sto je razgranicenje SRJ i Makedonije zvanicno obavljeno i ratifikovano. U medjuvremenu je Kofi Anan, generalni sekretar UN, potvrdio da je granicni sporazum SRJ i Makedonije valjan, pa je Slobodan Casule, makedonski ministar inostranih poslova, otputovao u SAD bez opterecenja.

Izjava iz Unmika o neregulisanoj granici prema Kosovu dosla je u trenutku kada su predstavnici makedonske vlasti ubedjivali deo stanovnistva da povlacenje specijalaca, "lavova" i "tigrova" s kontrolnih punktova u tetovskom i kumanovskom regionu nece nealbansko stanovnistvo izloziti novim problemima niti omoguciti ekstremistima nesmetano obavljanje "poslova" s drogom i oruzjem u pograncnom regionu. Tvrdnje o "neresenom granicnom pitanju" gradjane su navele na zakljucak da je, ranije najavljavani, "martovski rat" u Makedoniji gotova stvar.

U javnosti su se ponovo pojavili dva meseca stari podaci o tome da kosovski zastitni korpus sa Agimom Cekuom, preko svojih "pasa rata", vrslja u okolini Kumanova i samo ceka na znak za novu masovnu pobunu i proterivanje Makedonaca. Zvanicni predstavnici govorili su da "pse rata" u kumanovskom selu Otlja pripremaju HisniSaciri i Daut Haradinaj, mladji brat daleko poznatijeg Ramusa Haradinaja, jednog od kosovskih lidera.

Istovremeno, javnost je pocela prebrojavanje ostalih ekstremista duz zapadne Makedonije. Deo "komandanata" stradao je protekle zime u medjusobnim obracunima prilikom deobe plena. Vodje terorista u Maloj i Golemoj Recici, "komandant Ilir" i "komandant Zaki", tesko su povredjeni u okrslaju svojih bandi.

Nije poznato u kakvom je stanju Lefter HoDza, odnosno "komandant Teli", albanski drzavljanin, koji je imao tezi vatreni obracun sa Dautom Haradinajem. Razlog za sukob bilo je nesto vise od 1,5 milion maraka pristiglih iz albanske dijaspore. U tetovskom regionu stradao je "komandant Spendii", albanski drzavljanin i kriminalac kome je ponestalo novca, pa je poceo da reketira seoske kafane. On je stradao u vatrenom obracunu s jednim prgavim vlasnikom cajdzinice u selu Bogovinju. Zbog podele seoskog reketa sukobili su se u Aracinovu Dzezir Saciri, poznat kao "komandant Vuk" i Nazmi Sulejmani, odnosno "komandant Odza", a Sulejmani je stradao u obracunu. Vesti o sukobima albanskih "komandanata" iveseljivale su zvanicnike makedonske policije, jeri su verovali da ce se sukobi voditi samo na jugu Srbije. Sada sve to dobija na tezini jer se ocekuje verifikacije zakona o amnestiji, najvaznijeg preduslova da bi meunarodna zajednica izvrsila pritisak na Ali Ahmetija, prvog coveka bivse "ONA", koji kontrolise otpadnike kojima su rat i pljacka jedini zanat.

D. Draskov

Neprestane provokacije na jugu Srbije **PRONADJENO SKRIVENO ORUŽJE**

Bujanovac, 23. februara

Albanski ekstremisti ne miruju. Bez predaha, u kontinuitetu i sa razlicitih lokacija provociraju oglasavajuci se pucnjevima iz pesadijskog naoruzanja. Pri tome, izgleda, "zaboravljaju" na naoruzanje.

Kako je danas saopstio vladin pres-centar u Bujanovcu, pripadnici zandarmerije su juce u 14.50 casova u rejonu sela Bukovca, u presevske opstini, pronasli u sumi pokrivenu liscem automatsku pusku kineske proizvodnje, a u rejonu sela Bujica, Stanevce mahala, u istoj opstini, oko 16 sati su pronasli u sitnom rastinju skriveni rucni bacac.

Patrola OUP-a Bujanovac, koja se nalazila u rejonu sela Velikog Trnovca, u ovoj opstini, cula je juce pre podne dva pucnja iz pesadijskog naoruzanja iz pravca ovog sela.

U popodnevnim i vecernjim satima dosta se pucalo u pravcu medvedjske opstine. Pripadnici zandarmerije na pozicijama u rejonu Gravce su culi u 15.30 sati pucanj iz pesadijskog naoruzanja iz pravca sela Zuje, u kosovskokamenickoj opstini, sto se ponovilo i u periodu od 15.50 do 17.45 sati. Pripadnici zandarmerije na pozicijama u rejonu sela Marovca su culi u 22 casa i 55 minuta pucanj iz protivavionskog mitraljeza iz pravca istog sela na Kosovu.

Vojska Jugoslavije je saopstila da su njeni pripadnici u rejonu sela Medevca, u opstini Medvedja, prekjuce pre podne culi dva pucnja iz prava Dabisevca, u istoj opstini, nedaleko od administrativne linije sa Kosovom, a u popodnevnim satima tri pucnja iz pravca Mutivode, kosovskokamenicka opstina.

PРАВNA ZASTITA RASELJENIH LICA SA KOSOVA I METOHIJE

Pod ovim naslovom pojavio se rad Zore Ivanisevic u zborniku PRILOZI SDC MHPK PROJEKTA KOPAONICKOJ SKOLI PRIRODNOG PRAVA izdatom decembra 2001. Ovde su preuzeti, zbog ogranicenog prostora, samo oni delovi iz prakse HPK Novi Pazar.

1. Ostvarivanje prava nezaposlenih privremeno raseljenih lica sa Kosova i Metohije.

- Zbog aktuelne situacije na Kosovu i Metohiji, veliki broj raseljenih lica prijavio se Republickom zavodu za trziste rada pocev od druge polovine 1999. godine, sa zahtevom da im se omoguci ostvarivanje prava po osnovu nezaposlenosti u organizacionim jedinicama (filijalama i sluzbama) Zavoda na podrucju gde privremeno borave, posto ne postoji mogucnost da ta prava ostvare u maticnim filijalama sluzbama.

Radi prevazilazenja i ublazavanja ovih problema, direktor Republickog zavoda za trziste rada je 16.08.1999. godine doneo Uputstvo o postupku evidentiranja i ostvarivanja prava nezaposlenih privremeno raseljenih lica iz AP Kosovo i Metohija. Ovim Uputstvom predvidjeno je da se privremeno raseljenim licima omogucio stvarivanje njihovih prava za vreme privremene nezaposlenosti u filijalno-sluzbi mesta gde privremeno borave, pod istim uslovima i na isti nacin kao i nezaposlenim licima prijavljenim na evidenciji za zaposljavanje prema mestu prebivalista.

U vezi sa ovim moramo razlikovati nekoliko situacija:

- Nezaposlena lica, koja su do dana promene mesta prebivalista, bila na evidenciji nezaposlenih lica u nekoj od filijala ili sluzbi na Kosovu i Metohiji
- Lica koja se prvi put javljaju na evidenciju ili kojima je radni odnos prestao pre promene mesta prebivalista, ali se nisu prijavila na evidenciju nezaposlenih na podrucju Kosova i Metohije
- Lica kojima je rad prekinut nasilno

Sva ova lica uvode se u posebnu evidenciju shodno pomenutom Uputstvu kojim su obuhvacene tri grupe pitanja, a to su:

- Uvodjenje u evidenciju privremeno raseljenih lica sa Kosova i Metohije
- Ostvarivanje prava na novcanu naknadu privremeno raseljenih lica za vreme privremene nezaposlenosti
- Postupak sa pripravnicima-privremeno raseljenim licima, kojima je prekinuto osposobljavanje za samostalni rad u struci pre isteka ugovorenog roka.

Prijavlivanje privremeno raseljenih lica, na evidenciji nezaposlenih vrši se na osnovu sledećih dokaza:

1. Licne karte,
2. Prijave privremenog boravka na podrucju gde se lice prijavljuje na evidenciju
3. Radne knjzice
4. Dokaza o završenoj skoli

5. Evidencionog kartona, ako je lice bilo na evidenciji prema mestu stalnog boravka Jedno od prava privremeno raseljenih lica sa podrucja Kosova i Metohije po osnovu nezaposlenosti je pravo na pripremu za zaposljavanje. Priprema za zaposljavanje prema cl. 11 Zakona o zaposljavanju obuhvata: Osposobljavanje za I i II stepen strucne spreme, prekvalifikaciju i dokvalifikaciju, inoviranje znanja nezaposlenih lica koja cekaju na zaposlenje duze od dve godine, osposobljavanje pripravnika za samostalan rad u struci i druge oblike osposobljavanja. Pripremu za zaposljavanje vodi Zavod za trziste rada. Ukoliko je lice zapocelo proces osposobljavanja kod jednog poslodavca na Kosovu i Metohiji, a zbog poznatih okolnosti na podrucju Kosova i Metohije taj je proces prekinut, ono moze nastaviti sa osposobljavanjem kod drugog novog poslodavca u mestu gde se trenutno nalazi, za preostalo vreme. Postupak za nastavak finansiranja, do sticanja uslova za polaganje strucnog pripravnickog ispita isti je kao i za ostala nezaposlena lica.

Drugo pravo je pravo na novcanu naknadu. Pravo na novcanu naknadu raseljena lica mogu da koriste ukoliko su prijavljena na evidenciji i poseduju odgovarajuce resenje o priznavanju prava nadlezne filijale ili sluzbe na Kosovu i Metohiji, sa utvrdjenim vremenom isplate novcane naknade i posle 31. maja 1999. godine. Ova lica, da bi ostvarila pravo na novcanu naknadu pored svih dokaza moraju posedovati uredno zakljucenu radnu knjizicu.

Takodje. privremeno raseljena lica kojima je radni odnos prestao pre promene mesta prebivalista, a koja nisu ostvarila pravo na novcanu naknadu (nisu se prijavila na evidenciju i podnela zahtev u matricnoj filijali-sluzbi, ili su prijavljeni i podneli zahtev ali im nije doneto resenje), mogu da to pravo ostvare u Zavodu, prema mestu boravka, s tim sto po prijavljivanju na evidenciju, podnose zahtev i prilazu odgovarajuce dokaze. Pravo na novcanu naknadu ostvaruju u skladu sa propisima o zaposljavanju.

Lica kojima je nasilno prekinut rad, radni odnos nije prekinut (pravno), te stoga dok se to pitanje formalnopravno ne resi, oni ne mogu da ostvare pravo na novcanu naknadu po osnovu nezaposlenosti, vec se samo evidentiraju kroz posebnu evidenciju. Druga prava po osnovu nezaposlenosti koja su utvrdjena Zakonom su:

- pravo na naknadu troskova selidbe
- pravo na privremeni smestaj
- pravo na naknadu troskova opstih, sanitarnih i specijalistickih pregleda
- pravo za slucaj invalidnosti i telesnog ostenjenja

Sto se tice programa zaposljavanja, izbegla, prognana i raseljena lica imaju podjednak status pri donosenju zahteva za finansiranje istog. Ova lica imaju mogucnost da sklope ugovor o zakupu, ili da obavljaju delatnost u prostoru na osnovu overene saglasnosti vlasnika poslovnog prostora.

Obezbedjen adekvatan poslovni prostor u kojem ce se obavljati delatnost omogucava registraciju samostalne delatnosti u nadleznoj instituciji, te otvaranje ziro-racuna.

Status interno raseljenih lica, te ostvarivanje njihovih prava na rad regulisan je internim propisima RZTR. Ukoliko su u mogucnosti da pripreme kompletnu zahtevanu dokumentaciju i ova lica se mogu javiti kao podnosioci zahteva.

Zakonom o osnovama radnih odnosa, Zakonom o radnim odnosima RS i Zakonom o radnim odnosima u drzavnim organima je takodje utvrdjeno ostvarivanje prava zaposlenih u svim oblastima rada, odnosno kod svih poslodavaca. Navedenim propisima ustanovljeno je pravo zaposlenih da se za ostvarivanje svojih prava mogu obratiti arbitrazi za radne sporove, nadleznom sudu, sindikatu, inspekcijском organu u skladu sa zakonom.

2. Regulisanje prebivalista i boravista raseljenih lica sa Kosova i Metohije

- Zakon o prebivalistu i boravistu gradjana (preciscen tekst) Sl.gl. SRS br. 42/77 i 25/89 regulise prijavljivanje i odjavljivanje prebivalista i boravista gradjana, promene adrese stana, nadleznost i nacin vodjenja odgovarajucih evidencija (clan 1 Zakona).

Raseljena lica sa Kosova i Metohije su prvenstveno gradjani Republike Srbije, te regulisanje njihovog prebivalista i boravista potpada pod ovaj zakon. Shodno Zakonu o prebivalistu i boravistu (clan 4 Zakona), prebivaliste je mesto u kome se gradjanin nastanio sa namerom da u njemu stalno zivi.

Boraviste je mesto u kome gradjanin privremeno boravi van svog prebivalista.

Shodno Cl.2 Zakona, gradjani su duzni da prijave i odjave svoje prebivaliste odnosno boraviste kada je to odredjeno zakonom.

Zbog poznatih dogadjaja na Kosovu i Metohiji, raseljena lica se susrecu sa poteskocama i problemima oko regulisanja prebivalista odnosno boravista. Naime samim cinom preseljenja i dislokacijom sa Kosova i Metohije i raseljenja u druga mesta u Republici Srbiji, oni ne mogu prijaviti svoje prebivaliste. Oni regulisu boravak na podrucju odredjene opstine ili mesta gde privremeno borave. Drzavni organi, nadlezni za regulisanje prebivalista i boravista, imaju u vidu ukupnu situaciju u kojoj

su se raseljena lica nasla, a postujuci principe raseljenosti, prilikom resavanja boravka raseljenih lica ne zahtevaju posebnu odjavu iz mesta odakle dolaze, jer je u ovom trenutku to i nemoguće pribaviti. Zato je za regulisanje mesta boravka potrebno:

- posedovanje licne karte, zaključen predugovor o zakupu stana sa stanodavcem overen kod nadležnog suda, obrazac koji se pribavlja u nadležnoj službi MUP-a (tzv. zeleni karton) koji sadrži podatke iz licne karte, podatke o polu, zanimanju, mestu i adresi na koju se lice prijavljuje, ime i prezime stanodavca, datum dolaska i odlaska.

Regulisanje prijave boravista je privremenog karaktera i traje tri meseca, a može se proizvoditi. HPK Novi Pazar, s obzirom da veliki broj raseljenih lica sa Kosova i Metohije boravi u ovom području, pružila je pravnu pomoć oko sacinjavanja predugovora o zakupu stana, koji je jedan od uslova da se nesmetano regulise mesto boravka.

3. Delegiranje mesne nadležnosti sudova sa Kosova i Metohije.

- Vrhovni sud Republike Srbije doneo je 21.03.2000. godine odluku u kojoj je navedeno da se građani radi zaštite prava i interesa mogu obracati svojim zahtevima, priložima i drugim pismenima sudovima sa područja Kosova i Metohije na sledeći način:

- Za Okružni sud u Pristini preko Okružnog suda u Nisu
- Za Opštinski sud u Pristini preko Opštinskog suda u Nisu
- Za Opštinski sud u Urosevcu preko Opštinskog suda u Leskovcu
- Za Opštinski sud u Lipljanu preko Opštinskog suda u Prokuplju
- Za Okružni sud u Peci preko Okružnog suda u Leskovcu
- Za Opštinske sudove u Peci, Klini i Istoku preko Opštinskog suda u Leskovcu
- Za Opštinski sud u Djakovici preko Opštinskog suda u Vlasotincu
- Za Okružni sud u Prizrenu preko Okružnog suda u Pozarevcu
- Za Opštinske sudove u Prizrenu, Orahovcu i Dragasu preko Opštinskog suda u Krusevcu
- Za Opštinski sud u Suvoj Reci preko Opštinskog suda u Leskovcu
- Za Okružni sud u Gnjilanu preko Okružnog suda u Vranju
- Za Opštinske sudove u Gnjilanu, Vitini i Kosovskoj Kamenici preko Opštinskog suda u Vranju
- Za Okružni sud u Kosovskoj Mitrovici preko Okružnog suda u Kraljevu
- Za Opštinske sudove u Kosovskoj Mitrovici, Vucitrnu, Leposavicu preko Opštinskog suda u Kraljevu
- Za Privredni sud u Pristini preko Privrednog suda u Kraljevu.

4. Ostvarivanje licnog statusa raseljenih lica sa Kosova i Metohije.

- Ministarstvo pravde Republike Srbije obavestilo je javnost da je najveći broj javnih knjiga sa Kosova i Metohije dislociran u unutrašnjost Srbije.

Razmestaj matičnih knjiga i knjiga drzavljana odgovara razmestaju organskih jedinica MUP-a Srbije, što će građanima olakšati postupak dobijanja licnih isprava, kao što su licne karte, pasosi i ostalo.

Javne knjige Kosova i Metohije nalaze se u sledećim gradovima:

- Nis (prostorije Opštinskog suda) - Pristinu i opštine Podujevo, Glogovac, Obilic, Kosovo Polje i Lipljan
- Leskovac (prostorije Opštinskog suda) - za opštine Urosevac, Kacanik, Stimlje i Strpce
- Jagodina (prostorije Opštinskog suda) - za opštinu Djakovica
- Kraljevo (prostorije Opštinskog organa za prekršaje) - za opštine Kosovska Mitrovica, Zubin Potok, Zvecan, Leposavic, Srbica i Vucitrn
- Bujanovac (prostorije Opštinskog suda) - za opštine Gnjilane, Vitina, Kosovska Kamenica i Nova Varos
- Kragujevac (prostorije Opštinskog suda) - za opštine Istok i Pec, izuzev mesnih kancelarija Berane, Rausic, Josina, Drilje i Zahac
- Krusevac (prostorije Opštinskog suda) za opštine Prizren i Orahovac

Što se tiče matičnih knjiga opštine Gora, one nisu izmestene i za sada raseljena lica sa područja te opštine ne mogu pribaviti izvode iz matičnih knjiga. Rekonstrukcija matičnih knjiga sa tog područja će se vršiti po uputstvu Ministarstva Pravde.

Naime, da bi raseljeno lice pribavilo izvode iz matičnih knjiga potrebno je pismeno sa zahtevom obratiti se „opštinskom sudu“ iz priloženog spiska sa naznakom „Za matičara“. Uz zahtev priložiti i dokaz o placenoj taksi na ziro račun broj 40802-637-8-9095 sa naznakom Primalac: Ministarstvo Pravde.

Iznosi za takse su: 30 din. za izvode iz matičnih knjiga na domaćim obrascima, 150 dinara na međunarodnom memorandumu, 25 dinara za rešenja.

Izvor: PRILOZI SDC MHPK PROJEKTA KOPAONICKOJ SKOLI PRIRODNOG PRAVA, XIV

SUSRET, izdavač Bigraf&Djordjević, sponzor SNjISS AGENCY FOR DEVELOPMENT AND COOPERATION - NHLO PROJECT
